

Gouds Geschiedenis Examen vwo

2024

handelingsdeel
donderdag 11 april
11:25 – 14:35

geschiedenis

Streekarchief Midden-Holland

Bronnenboekje

Bron 1

In 1936 is bij het afgraven van een kade in de Zuidplaspolder bij Waddinxveen een fragment van een Romeinse kruikamfoor gevonden door de heer J.W. Schuddebeurs, opzichter van het Hoogheemraadschap van Schieland. Het betreft de hals met twee oren van een zogenaamde Scheldevallei-amfoor. Het fragment dateert uit de tweede of derde eeuw. Gezien de vindplaats in of bij een kade is het zeer waarschijnlijk dat het aardewerk is opgebracht bij het opwerpen van de kade. Volgens de vinder zou de klei voor de kade zijn aangevoerd via de Snelle Sluis ten westen van Moordrecht. Over de herkomst van de klei kunnen verder geen uitspraken worden gedaan. Zowel in de Rijnstreek (Alphen aan den Rijn, Zwammerdam, Bodegraven) als in het Maasmondgebied liggen bekende vindplaatsen van Scheldevallei-amforen, zodat ook hierin geen aanwijzing voor de herkomst kan worden gevonden.

De middeleeuwen

Bron 2

Graaf Floris V gaf aan de heer Nicolaas van Cats de stadsvrijheid 'tot Goude'. Gouda lag gunstig gelegen aan de Gouwe en de Hollandse IJssel en was daarom economisch en strategisch van belang. De Zeeuw Van Cats was een van de belangrijkste edelen van graaf Floris V.

In het stadsrecht stond o.a. de volgende tekst:

'En dat iedereen die binnen deze stadsvrijheid woont en poorter is, vrijheid van tolbetaling heeft bij al onze tollens in ons land, als men daar vaart met een eigen schip, geladen met eigen goederen. Verder heb ik het recht verleend aan iedereen die in de stadsvrijheid van Gouda woont en poorter is, dat een poorter bij een [poging] tot doodslag binnen de stadsvrijheid, mits hij een borg kan stellen van 10 Hollandse ponden, niet kan worden aangeklaagd zolang het slachtoffer nog leeft.'

Bron 3

De gevelsteen is afkomstig van het poortgebouw van het Leprooshuis in Gouda. Het huis was in 1394 opgericht, speciaal voor de leprozen die ook wel melaatsen genoemd worden. De zieke melaatsen moesten zoveel mogelijk uit de stad worden geweerd. Lepra is namelijk erg besmettelijk is. Het Leprooshuis lag daarom buiten de stadsmuren aan de huidige Wachtelstraat. Lepra is in de tweede helft van de 13e eeuw in Holland op zijn hoogtepunt. De stichting van een Leprooshuis was daarom erg welkom. De steen is pas in 1609 aangebracht op de gevel.

Bron 4

Aan het begin van de dertiende eeuw schrijft de bisschop Herman van der Goude over begijnen

Wanneer een jonge vrouw de wens uitdrukt om haar maagdelijkheid te bewaren, dan zoeken en vinden haar ouders vlug een rijke jongeman die haar kan huwen. Ze moet die man verachten en verwerpen! (...) Helaas, vele leiders van de Nederland, te weten wereldlijke prelaten (1) en andere kwaadaardige lieden, proberen vaak dat meisje te vernietigen door te beletten dat ze haar vroom doel bereikt. En die lieden zeggen dan spottend: "Oh kijk eens daar! Zij wil een beguina (2) zijn, want zo noemen ze die vrouwen in Vlaanderen en Brabant; of Zwijndra (2), zo noemen ze hen in Gouda; of Miecht (2), hun naam in Friesland. Met dat soort van spot- en lasternamen proberen voorgenoemde lieden de maagden, die zich voorgenomen hebben de zuiverheid te bewaren, van hun heilige besluit af te brengen.

Noot 1: Dit zijn geestelijken die gehoorzaamheid hebben beloofd aan een bisschop of paus.

Noot 2: Dit zijn namen die 'kletskaus' of 'vrouw die gebedjes mompelt' omschrijven.

Vroegmoderne tijd

Bron 5

Deze schuilkerk, gewijd aan Johannes de Doper groeide in de loop der jaren uit tot wat nu de Oud-Katholieke kerk is. Het kerkgebouw werd in 1352 gebouwd door een welgestelde Goudse koopman. Het werd in 1630 gekocht door Suitbertus Purmerent en voor gelovigen geschikt gemaakt voor kerkdiensten waarin zijn broer pastoor Petrus Purmerent voorging.

Bron 6

De Sint-Janskerk in Gouda beschikt met de Goudse Glazen over een uniek bezit. Zij vormen de helft van de bewaard gebleven zestiende-eeuwse glazen in Nederland. Voor het grootste deel zijn de glazen geplaatst tussen 1555 en 1603. Op het onderstaande glas wordt het ontzet van Leiden uitgebeeld. Linksonder is Willem van Oranje te zien.

Bron 7

Regenten van het aalmoezeniershuis in Gouda. Een schilderij uit 1636.

Moderne tijd

Bron 8

Een jongen werkend in een Goudse pijpfabriek.

Bron 9

Op vrijdag 29 januari 1909 werd er een openbare vergadering gehouden van de Nederlandsche Bond voor Vrouwenkiesrecht in Gouda. Met de bondspresistente, mevrouw Wijnaedts Francken-Dyserink, als spreekster, was het onderwerp 'Antwoord op de vragen-betrekking hebbend op het vrouwenkiesrecht'.

Nederlandsche Bond voor
Vrouwenkiesrecht.

OPENBARE VERGADERING
OF
Vrijdag, 29 Januari
in de benedenzaal van de Societeit
„DE REUNIE” Oosthaven.

Spreekster : Mevrouw
W. WIJNANDTS FRANCKEN-DYSERINCK
uit 's Gravenbspe.

Onderwerp :
Een antwoord op vragen.
Entrée 10 cents
Debat vrij en gewenscht.

Hoofdbestuur :

Mevr. W. WIJNANDTS FRANCKEN—
DIJSERINCK voorzitter.
A.-C. LORENTZ KAISER,
onder-voorzitter.
H. LASONDER, secretaris.
Mr. J. N. BASTERT penningmeester.
E. DEEN.
Mevr. M. VAN EEGHEN-BOISSEVAL
A. JONCKHEER — VERSTROOP MEU-
LEMANS.
bl. VAN RUIJVEN — LEOPOLD.
E. G. RIJKENS.

Men zie verder ingezonden stuk in het
blad van hedenavond.

Bron 10

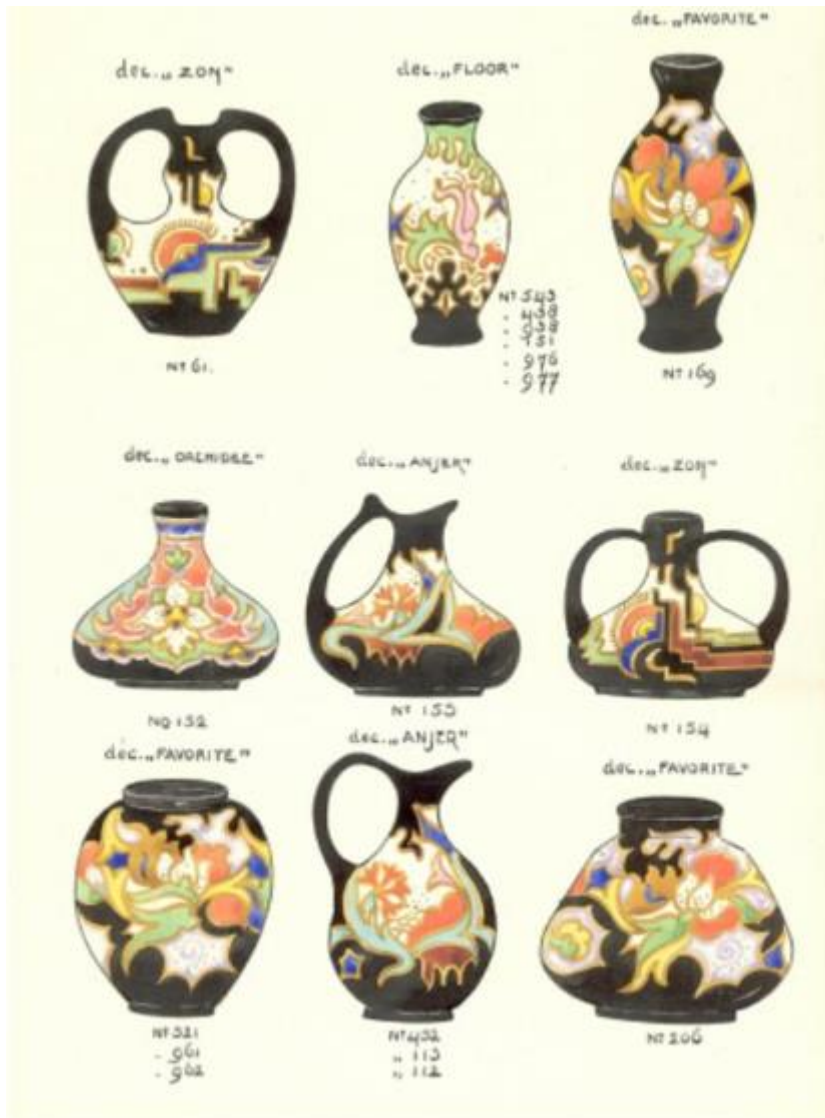
In de Eerste Wereldoorlog werden in enkele verwarmde kassen van een tuinderij aan de Graaf Florisweg Belgische vluchtelingen opgevangen. Van de zes grote kassen werden er drie ingericht als slaapzaal, twee als recreatiezaal en een als eetzaal. Twee van de drie kleine kassen kregen de bestemming van wasgelegenheid, terwijl de derde kas dienst deed als bijkeuken. Daarnaast werd een aantal houten gebouwen neergezet, die dienst deden als leslokaal, werkplaats, ziekenhuis, kledingmagazijn, kerk en keuken. Verder werden op het terrein 64 demontabele woningen gebouwd. Het aantal inwoners liep langzaam maar zeker terug van een kleine 2.000 in 1915 naar rond de 1.150 in 1917. Daarnaast werden er nog enkele honderden vluchtelingen bij particulieren ondergebracht.

Bron 11

Gouds plateel is een vorm van luxe aardewerk en was erg populair. Vooral de borden en theesets waren in trek.

EINDE